

Sygn. akt I ACa 349/12

Sygn. akt I ACa 349/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Zbigniew Stefan Cendrowski

Sędziowie: SA Bogdan Świerczakowski

SO Jacek Sadowski (del.) (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Marta Rudnik

po rozpoznaniu w dniu 11 października 2012 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa D. L. (1) i K. K. (1)

przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie (...)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 7 grudnia 2011 r.

sygn. akt I C 235/10

1. zmienia zaskarżony wyrok w punktach trzecim i czwartym w ten sposób, że:

a) **w punkcie trzecim zasądzoną na rzecz D. L. (1) kwotę (...) (trzydzieści trzy tysiące czterysta siedemdziesiąt dwa) zł obniża do kwoty (...) (dwadzieścia trzy tysiące dziewięćset trzydzieści dwa) zł, zaś zasądzoną na rzecz K. K. (1) kwotę (...) (dwadzieścia cztery tysiące sto siedemdziesiąt dwa) zł obniża do kwoty (...) (czternaście tysięcy sześćset trzydzieści dwa) zł;**

b) **punktowi czwartemu nadaje brzmienie: „nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie od D. L. (1) kwotę (...) (dwadzieścia tysięcy sto) zł z zasądzonego na jego rzecz roszczenia;**

2. oddala apelację w pozostałym zakresie;

3. znosi wzajemnie między stronami koszty procesu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 349/12

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym w tej sprawie D. L. (1), I. K., W. K. (1) i K. K. (1) początkowo wnieśli o zasądzenie od Skarbu Państwa - Wojewody (...) na swoją rzecz łącznej kwoty 200.000 złotych (9/12 dla D. L. (1) i po 1/12 dla Z. K. (1),

W. K. (1) i K. K. (1)) z tytułu odszkodowania za szkodę, jaka ponieśli na skutek wydania przez Prezydium Rady Narodowej w (...) W. decyzji z dnia 24 lutego 1956 roku odmawiającej przyznania własności nieruchomości położonej w W. przy ulicy (...), oznaczonej ówczesnie nr hipotecznym (...) - A, której nieważność w części stwierdził Prezes Urzędu Mieszkalnictwa i (...) Miast decyzją z dnia 26 października 2001 roku. W miejsce zmarłej w toku postępowania Z. K. (1) wstąpili jej następcy prawni D. L. (1), W. K. (1) i K. K. (1). W toku postępowania powodowie zmodyfikowali powództwo i ostatecznie wnieśli o zasądzenie od Skarbu Państwa - Wojewody (...) oraz Miasta S. W., które na podstawie art. 194 § 3 kpc zostało wezwane do udziału w sprawie, na rzecz D. L. (1) kwoty 7.085.872 złotych, na rzecz W. K. (1) kwoty 1.180.979 złotych oraz na rzecz K. K. (1) kwoty 1.180.979 złotych wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych od każdej ze wskazanych kwot od dnia wyroku sądu pierwszej instancji do dnia zapłaty oraz o zasądzenie na ich rzecz kosztów procesu.

Skarb Państwa nie uznał powództwa i wnosił o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 19 listopada 2008 roku Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo zarówno skierowane przeciwko (...) W., jak i przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie (...). Sąd okręgowy stwierdził brak legitymacji czynnej po stronie powodów, kwestionując tym samym skuteczność przeniesienia na rzecz powodów roszczeń odszkodowawczych na podstawie umowy zawartej z M. T. (1) w dniu 19 grudnia 2000 r.

Po rozpoznaniu apelacji powodów D. L. (1) i K. K. (1), którzy zaskarżyli wyrok w części oddalającej powództwo skierowane przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie (...) (punkt II i III wyroku), Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 5 listopada 2009 r. uchylił wyrok w zaskarżonej części i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania sądowi okręgowemu pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego. Sąd Apelacyjny uznał, że stanowisko sądu pierwszej instancji co do braku skuteczności umowy z dnia 16 grudnia 2000 r. jest co najmniej przedwczesne. W szczególności, jak wskazał, powodowie - wbrew zarzutom sądu okręgowego - nie mogli zgłosić dowodów dla wykazywania prawdziwości tej umowy, skoro podniesione w tym zakresie zarzuty przez pozwanego nie pozostawały w związku z art. 253 kpc i art. 245 kpc. Pozwany do chwili zamknięcia rozprawy przed sądem I instancji nie zaprzeczył prawdziwości umowy. Jak wskazał sąd apelacyjny, w toku ponownego rozpoznania sprawy sąd I instancji powinien przeprowadzić zaofiarowane mu dowody. W płaszczyźnie art. 253 k.p.c. dowody mające wykazać prawdziwość umowy z dnia 19 grudnia 2000 roku przeprowadzić mają powodowie. W pozostałym zakresie ciężar dowodu wynika z ogólnej zasady z art. 6 k.c.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 7 grudnia 2011 roku zasądził od Skarbu Państwa reprezentowanego przez Wojewodę (...) na rzecz D. L. (1) kwotę 5.701.702 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 7 grudnia 2011 roku do dnia zapłaty, zaś na rzecz K. K. (1) kwotę 950.283 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 7 grudnia 2011 roku do dnia zapłaty i oddalił powództwo w pozostałej części. Ponadto w zakresie kosztów procesu sąd okręgowy zasądził od Skarbu Państwa, reprezentowanego przez Wojewodę (...) na rzecz D. L. (1) kwotę 33.472 zł, zaś na rzecz K. K. (1) kwotę 24.172 zł oraz nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Warszawie, tytułem nieuiszczonej części wpisu od pozwu, z zasądzanego świadczenia - od D. L. (1) kwotę 5.900 zł, zaś od K. K. (1) kwotę 7.830 zł.

Podstawą wydanego rozstrzygnięcia były następujące ustalenia poczynione przez sąd pierwszej instancji. Właścicielem nieruchomości położonej przy ulicy (...) oznaczonej nr hipotecznym (...) w dniu 21 listopada 1945 roku był J. W.. Nieruchomość ta na podstawie dekretu z 26 października 1945 roku o własności i użytkowaniu wieczystym gruntów na obszarze (...). W. przeszła na własność gminy (...) W.. Na podstawie umowy z dnia 9 marca 1946 roku, zawartej w formie aktu notarialnego, M. K. (1) i D. K. kupiły od J. W. w udziałach po 1/4 części każda z nich, prawa wynikające z dekretu z dnia 26 października 1946 roku z tytułu przejęcia przez gminę własności opisanej nieruchomości. W dniu 13 grudnia 1947 roku M. K. (1) i D. K. wystąpiły do Prezydium Rady Narodowej w (...) W., na podstawie art. 7 dekretu o przyznanie im prawa wieczystej dzierżawy nieruchomości przy ulicy (...). Na podstawie decyzji z dnia 24 lutego 1956 roku o (...) odmówiono im przyznania tego prawa. Nieruchomość położona przy ul. (...) w W. została podzielona na dwie działki: o nr ewidencyjnym (...) dla której Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) oraz o nr ewidencyjnym 77, dla której prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...). Istniejące

na przedmiotowych nieruchomościach wybudowane budynki wykorzystywano do celów mieszkalnych i pod koniec lat dziewięćdziesiątych znalazły się w zarządzie gminy (...). Do tego czasu została ustanowiona odrębna własność lokali o numerach (...) – lokale te zostały sprzedane dotychczasowym najemcom. Decyzją z dnia 31 sierpnia 1998 roku Prezes Urzędu Mieszkalnictwa i (...) Miast stwierdził, że orzeczenie Prezydium Rady narodowej z dnia 1956 roku w zakresie określonym w aktach notarialnych dotyczących sprzedanych lokali o numerach (...), znajdujących się w budynkach posadowionych na nieruchomości położonej przy ulicy (...) w W. oraz udziałów przypadających właścicielom tych lokali w częściach wspólnych budynków i we współużytkowaniu wieczystym gruntu - zostało wydane z naruszeniem prawa. W pozostałej części stwierdzono nieważność tego orzeczenia. Umową sprzedaży z dnia 13 października 2000 roku zawartą w formie aktu notarialnego, za rep A nr(...) D. L. (1), Z. K. (1), W. K. (1) i K. K. (1) sprzedali M. T. (2) oraz Z. i C. małżonkom N. całe należne im prawa i roszczenia wynikające z dekretu z 1945 roku w odniesieniu do nieruchomości położonych w W. przy ulicy (...), opisanych w księgach wieczystych o numerach (...). W przedmiotowym akcie notarialnym wskazano prawo domagania się ustanowienia współużytkowania wieczystego tych nieruchomości w zakresie, w jakim stwierdzono nieważność decyzji z 1956 roku jak i roszczenia z art. 160 kpa z tytułu wyrządzenia szkody poprzez wydanie decyzji z naruszeniem prawa w zakresie, w jakim wywołała ona nieodwracalne skutki prawne. Kupujący nabyli sprzedawane prawa w udziałach: M. T. (1) w 1/4 części, małżonkowie Z. i C. N. w 3/4 części na zasadach wspólności ustawowej. W dniu 14 listopada 2000 roku Z. i C. małżonkowie N. zawarli z M. T. (1) w formie aktu notarialnego umowę sprzedaży, na podstawie której zbyli zakupiony od powodów udział w przysługujących powodom prawach i roszczeniach o ustanowienie współużytkowania wieczystego nieruchomości opisanych w księgach wieczystych numerach (...) oraz roszczeniach z art. 160 kpa. Umową z dnia 19 grudnia 2000 roku sporządzoną w formie pisemnej M. T. (1) zbyła na rzecz powodów D. L. (1), Z. K. (1), W. K. (1) i K. K. (1) prawa do roszczeń odszkodowawczych z tytułu bezumownego korzystania przez osoby trzecie z lokali użytkowych usytuowanych w budynku przy ulicy (...) w W. oraz prawa wynikające z art. 160 kpa z tytułu przeniesienia własności lokali mieszkalnych na osoby trzecie za kwotę 10.000 złotych, a D. L. (1), K. K. (1) działający w imieniu własnym oraz w imieniu i na rzecz W. K. (1) i I. K., opisane prawa i roszczenia za podaną kwotę odkupili od M. T. (2) w należnych im udziałach. Decyzją nr (...) dnia 30 marca 2001 r. Burmistrz Gminy W. — Centrum wyraził zgodę na ustanowienie współużytkowania wieczystego w udziale wynoszącym 0,68 ha części nieruchomości położonej przy ul. (...), opisanej w księdze wieczystej numer (...) na rzecz M. T. (2). Decyzją nr (...)z tego samego dnia Burmistrz wyraził zgodę na ustanowienie współużytkowania wieczystego w udziale wynoszącym 0,973 części na drugiej z nieruchomości położonych na ul. (...), opisanej w księdze wieczystej numer (...), również na rzecz M. T. (2). Umową zawartą w formie aktu notarialnego w dniu 22 listopada 2001 roku Gmina (...) ustanowiła na rzecz M. T. (2) współużytkowanie wieczyste wskazanej powyżej nieruchomości we wskazanych udziałach. M. T. (1) zawarła umowy o ustanowienie odrębnej własności lokali znajdujących się w budynkach posadowionych na nieruchomości przy ulicy (...). W dniu 26 października 2006 roku Prezes Urzędu Mieszkalnictwa i (...) Miast, na podstawie art. 160 § 4 kpa, odmówił przyznania D. L. (1), Z. K. (1), W. K. (1) i K. K. (1) odszkodowania za poniesioną szkodę w związku z wydaniem przez Prezydium Rady Narodowej w (...) W. orzeczenia administracyjnego, z uwagi na fakt nieudowodnienia rzeczywistej szkody oraz jej wysokości. Wartość sprzedanych lokali znajdujących się w budynkach posadowionych na nieruchomości przy ul. (...) o numerach 1, 4, 6, 8, 11, 12, 14, 15, 20, 21, 25, 28, 6A, 8A, 22A i 23A oraz udziałów przypadających właścicielom tych lokali w częściach wspólnych budynków i we współużytkowaniu wieczystym gruntu według stanu tych lokali na dzień 24 lutego 1956 roku, a cen z dnia wyrokowania wynosiła 7.602.270 zł. Spadkobiercami M. K. (2) i D. K. są D. L. (1) w udziale wynoszącym 9/12 części oraz Z. K. (1), W. K. (1) i K. K. (1) w udziałach po 1/12 części każde z nich. Spadkobiercami Z. K. (1) zmarłej w dniu 2 grudnia 2006 roku są D. L. (1), W. K. (1) i K. K. (1).

W świetle powyższych ustaleń sąd okręgowy wniesione w tej sprawie powództwo uznał za częściowo zasadne. W pierwszej kolejności odniósł się do kwestii legitymacji czynnej powodów i podnoszonych w tym zakresie zarzutów pozwanego. Jak wskazał sąd okręgowy, strona pozwana nie zakwestionowała skutecznie autentyczności, bądź prawdziwości tej umowy. Podnoszone przez stronę pozwaną argumenty dotyczące formy umowy, czy zbyt krótkiego okresu pomiędzy kolejnymi umowami zawieranymi w formie aktów notarialnych są niezasadne. Przepisy prawa nie zastrzegają szczególnej formy dla umowy przenoszącej roszczenia odszkodowawcze, natomiast krótki okres pomiędzy poszczególnymi umowami notarialnymi nie ma żadnego wpływu na prawdziwość umowy, z której powodowie wywodzą swoją legitymację. Domniemanie wynikające z przepisu art. 245 kpc nie zostało przez pozwanego w żaden

sposób obalone. Natomiast strona powodowa wykazała, iż doszło do zawarcia umowy przenoszącej na powodów roszczenia odszkodowawcze. Niezasadnym jest przy tym kwestionowanie przez stronę pozwaną procesu negocjacji i przygotowania umowy.

Jak wskazał sąd okręgowy, podstawą prawną roszczeń powodów jest przepis art. 160 k.p.a.. Zgodnie bowiem z art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych ustaw, zmiany wprowadzone tą ustawą nie mają zastosowania do zdarzeń i stanów prawnych powstałych przed jej wejściem w życie. Sąd okręgowy powołał się przy tym na uchwałę pełnego składu Izby Cywilnej z dnia 31 marca 2011 roku (III CZP 112/10), zgodnie z którą do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej ostateczną decyzją administracyjną wydaną przed dniem 1 września 2004 roku, której nieważność lub wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. stwierdzono zarówno przed, jak i po tym dniu, ma zastosowanie art. 160 § 1, 2, 3 i 6 k.p.a. W rozpoznawanej sprawie rzeczą powodów było wykazanie bezpośredniego, normalnego związku przyczynowego pomiędzy powstałą szkodą a wydaną decyzją administracyjną, dotkniętą wadą. Powodowie na skutek wydania wadliwej decyzji z dnia 24 lutego 1956 roku doznali szkody, zostali bowiem pozbawieni nieruchomości, władztwa i rozporządzania przedmiotowymi gruntami, wchodzącymi w skład nieruchomości. Gdyby decyzja ta została wydana prawidłowo, zostałyby ustanowione prawo własności czasowej na przedmiotowej nieruchomości. Brak ustanowienia tego prawa skutkował powstaniem uszczerbku majątkowego. Uszczerbek ten stanowi normalne następstwo niezaspokojenia uprawnienia do przyznania własności czasowej. Wartość uszczerbku została ustalona na podstawie opinii biegłego, według aktualnych cen, a według stanu na dzień 24 lutego 1956 roku. W ocenie sądu okręgowego brak było podstaw do uwzględnienia przy ustalaniu wysokości odszkodowania nakładów poniesionych przez państwo na odgruzowanie przedmiotowej nieruchomości, a także pomniejszenia jego wartości o obciążenia prawne, jakim podlegałyby nieruchomość, to jest podatek od nieruchomości i opłaty z tytułu użytkowania wieczystego. Powodowie bowiem zostali pozbawieni prawa do korzystania z nieruchomości kilkadziesiąt lat temu, a w przypadku posiadania tego prawa mogliby uzyskać z niego dochody znacznie przekraczające wartość nakładów i obciążeń stanowiących przedmiot zarzutu strony pozwanej. Zasada *compensatio lucri cum damno* ma zastosowanie tylko wówczas, gdy w wyniku zdarzenia szkodzącego poszkodowany, oprócz negatywnych konsekwencji, odnosi też pewne korzyści. Zasada ta dotyczy ustalania wysokości doznanego uszczerbku, a nie wysokości odszkodowania i nie ma zastosowania wówczas, gdy korzyść i uszczerbek wynikają z różnych zdarzeń, tak jak w przedmiotowej sprawie. Sąd okręgowy, powołując się na uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2006 roku (akt III CZP 99/06) wskazał, że legitymację bierną w tej sprawie ma Skarb Państwa.

O kosztach procesu sąd okręgowy orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 98 i art. 108 § 1 k.p.c. obciążając stosunkowo strony kosztami procesu przy uwzględnieniu, iż powodowie wygrali proces w 80%.

Apelację od wydanego wyroku wniosła strona pozwana zaskarżając go w części, to jest w zakresie rozstrzygnięć zawartych w punkcie 1 uwzględniającym powództwo oraz skarżąc również rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zawarte w punkcie 3 i 4 wyroku. W apelacji zawarte zostały następujące zarzuty:

I. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy:

1. art. 253 zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. - poprzez uznanie, że strona powodowa wykazała legitymację czynną podczas, gdy strona pozwana zaprzeczyła prawdziwości umowy sprzedaży z dnia 19.12.2000r. także w zakresie podpisów osób mających być stronami tejże czynności;

2. art. 253 zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. - poprzez przyjęcie przez Sąd I instancji, że zeznania świadków M. T. (2) i Z. Z. (2) oraz powoda D. L. (1) nie zawierają sprzeczności powodujących uznanie za słuszny zarzutu pozwanego zaprzeczającego prawdziwości dokumentu prywatnego w postaci umowy sprzedaży z dnia 19.12.2000r.;

3. art. 98 k.p.c. w zw. z art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c. – poprzez przyznanie każdemu z wygrywających proces powodów zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, podczas gdy należne koszty zastępstwa procesowego powinny być zasądzone

powodom jako współuczestnikom materialnym reprezentowanym przez jednego pełnomocnika profesjonalnego w wysokości odpowiadającej wynagrodzeniu jednego pełnomocnika profesjonalnego;

4. art. 328 § 2 k.p.c. - poprzez brak uzasadnienia zaskarżonego wyroku w zakresie kwot pobranych od powodów tj. nieuiszczonego wpisu od pozwu.

II. naruszenie prawa materialnego:

1. art. 160 § 6 k.p.a. w zw. z art. 16 § 1 k.p.a. w zw. z art. 127 § 3 k.p.a. - poprzez nieuwzględnienie podnoszonego przez pozwanego zarzutu przedawnienia roszczenia podczas gdy powodowie wnieśli pozew po upływie 3 lat od wydania ostatecznej decyzji Prezesa Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast z dnia 31 sierpnia 1998 r.;

2. art. 160 § 1 k.p.a. i art. 160 § 2 k.p.a. w zw. z art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, art. 361 § 2 k.c. oraz art. 7 ust. 2 i ust. 4 dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy (Dz. U. Nr 50, poz. 279 ze zm.) przez przyjęcie, że powodowie ponieśli szkodę w postaci uszczerbku majątkowego wynikłego z niezaspokojenia żądania ustanowienia prawa użytkowania wieczystego do gruntu odpowiedniej nieruchomości wobec służącego powodom uprawnienia do nieruchomości zamiennej.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez jego uchylenie w zaskarżonej części i oddalenie powództwa wobec pozwanego Skarbu Państwa-Wojewody (...) oraz zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa-Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa w wysokości dwukrotności stawki minimalnej według przepisów o wynagrodzeniu adwokata – albo o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie pkt 3 oraz zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Wojewody (...) solidarnie na rzecz powodów D. L. (1) i K. K. (1) kwoty 15.840 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz odpowiedniej kwoty przypadającej na ich rzecz z tytułu pozostałych kosztów procesu – bądź o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Rozpoznając sprawę w granicach zaskarżenia sąd apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja w przeważającej części jest niezasadna. Podzielić należy jedynie część zarzutów skarżącego dotyczących zawartych w zaskarżonym wyroku rozstrzygnięć odnoszących się do kosztów procesu.

Nie można podzielić zarzutów naruszenia prawa procesowego, to jest art. 253 zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 232 i 233 § 1 k.p.c. Ustalenia sądu okręgowego prowadzące do uznania w tej sprawie legitymacji czynnej powodów uznać należy za prawidłowe. Skarżący kwestionuje w tym zakresie zarówno autentyczność zawartej w dniu 19 grudnia 2000 r. umowy cesji roszczeń odszkodowawczych z art. 160 k.p.a., to jest autentyczność podpisów złożonych pod tą umową przez strony umowy, jak i moc formalną tego dokumentu, to jest okoliczność, że oświadczenia zawarte w umowie pochodzą od osób, które umowę podpisały. Umowa cesji z dnia 19 grudnia 2000 r. została zawarta pomiędzy M. T. (1), jako sprzedającą (cedentem) a D. L. (1) i K. K. (1), który działał w imieniu własnym oraz w imieniu i na rzecz W. K. (1) i Z. K. (1) (kupujący – cesjonariusze). Pod umową znajdują się trzy podpisy, ponadto każda strona umowy opatrzona jest trzema parafami. Sąd okręgowy na okoliczność autentyczności podpisów znajdujących się pod umową dopuścił dowód z zeznań osób zawierających tę umowę – to jest świadka M. T. (2) (k. 1099-1100), powoda D. L. (1) (k. 1109 – 1110) oraz świadka Z. N. (1) (k. 1100-1101). Świadek M. T. (1) oraz powód D. L. (1) potwierdzili fakt podpisania umowy z dnia 19 grudnia 2000 r., rozpoznali również swoje podpisy i parafy na tej umowie. Również świadek Z. N. (1) potwierdził fakt zawarcia przez strony umowy z dnia 19 grudnia 2000 r. i fakt jej podpisania przez osoby, które umowę tę zawierały. Wbrew zawartym w apelacji zarzutom nie można uznać, że zeznania tych świadków i powoda D. L. (1) zawierają zasadnicze sprzeczności i niespójności, które uzasadniałyby odmówienie im wiary. W szczególności z zeznań tych wynika – wbrew zarzutom skarżącego – że Z. N. (1) brał udział w przygotowaniu umowy z 19 grudnia 2000 r. Wynika to również z zeznań samego świadka N., który wskazał, że to on przygotowywał tę umowę, zaś brzmienie umowy zostało uzgodnione pomiędzy stronami. On sam w sprawie tej umowy rozmawiała zarówno z M. T., jak i D. L.. Świadek N. zastrzegł, że szczegółów samego podpisywania umowy nie pamięta, umowa została

najprawdopodobniej podpisana obiegiem, on w podpisywaniu nie uczestniczył. W istocie na umowie brak jest podpisu Z. N., który nie był stroną tej umowy. Nie można więc zgodzić się z zarzutem skarżącego, że z treści tych zeznań nie wynika, kto przygotował projekt umowy i w jaki sposób treść umowy została pomiędzy stronami uzgodniona. Nie jest zasadny również zarzut skarżącego dotyczący sprzeczności pomiędzy zeznaniami Z. N. i D. L. w tej części, w której Z. N. wskazuje, że umowa była „tzw. szymelem opracowanym na podstawie wzoru sporządzonego przez notariusza (...)”, zaś D. L. zeznaje, że umowa z dnia 19 grudnia 2000 r. nie opierała się na żadnym wzorze i miała charakter niestandardowy. Zarzut skarżącego w tym zakresie opiera się bowiem na błędnej analizie zeznań świadka N.. Wskazując na wzorzec (szymel) opracowany przez notariusza krakowskiego, świadek N. odnosił się wyraźnie do sposobu zawarcia przez strony innej umowy - umowy przedwstępnej zawartej w formie aktu notarialnego. Natomiast w odniesieniu do pisemnej umowy z dnia 19 grudnia 2000 r. świadek N. wskazał, że to on przygotował projekt tej umowy. Umowa ta była bowiem niestandardowa. Ponadto oceniając złożone w tej sprawie zeznania zważyć należy, że od momentu zawarcia umowy z dnia 19 grudnia 2000 r. do czasu przesłuchania świadków i powoda D. L. (1) upłynął okres blisko 10 lat. Stąd pewne luki w pamięci świadków i powoda co do szczegółów tych zdarzeń są zrozumiałe. Co więcej, wbrew zarzutom skarżącego, fakt, że poszczególne zeznania co do pewnych, w istocie pobocznych, okoliczności pomiędzy sobą się różnią, w ocenie sądu apelacyjnego dodatkowo przemawia za ich wiarygodnością. Wskazuje bowiem na to, że świadkowie i strony nie uzgadniały swoich zeznań przed rozprawą, zeznawały swobodnie i spontanicznie, zgodnie ze swoją wiedzą i pamięcią. Zgodne stanowiska obu stron, że to one podpisały umowę z 19 grudnia 2000 r. zasadnie więc zostały uznane przez sąd okręgowy za wiarygodne. Co więcej, strony umowy zeznając w tej sprawie wyjaśniły również cele i motywy stanowiące podstawę zawarcia umowy z dnia 19 grudnia 2000 r. Bezzasadne są więc zgłoszone w tym zakresie zarzuty apelacji oparte na art. 253 zd. 2 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c.

Artykuł 245 k.p.c. tworzy domniemanie, zgodnie z którym dokument podpisany przez daną osobę zawiera w swej treści tekst pochodzący od tej osoby. Tym samym domniemanie to wyłącza potrzebę przeprowadzenia dowodu, że osoba, która podpisała dokument złożyła zawarte w nim oświadczenie. W efekcie zarzut (zaprzeczenie) skarżącego w zakresie domniemania autentyczności umowy z dnia 19 grudnia 2000 r. nie mogło wywrzeć korzystnych dla skarżącego skutków procesowych. Domniemanie to nie zostało bowiem przez skarżącego w tym procesie skutecznie obalone.

W świetle art. 65 k.c. zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie, przyjmuje się obecnie tak zwaną kombinowaną metodę wykładni oświadczeń woli, w tym umów, opartą na kryteriach subiektywnych i obiektywnych. Zgodnie z tą metodą, w pierwszej fazie wykładni sens oświadczenia woli ustala się mając na uwadze rzeczywiste znaczenia nadawane oświadczeniu przez obie strony (sens oświadczenia zgodny z rzeczywistą wolą stron). Dopiero jeżeli okaże się, że strony nie nadawały złożonemu oświadczeniu woli tego samego znaczenia, konieczne jest odwołanie się do metody obiektywnej, wedle której właściwy sens oświadczenia woli ustala się na podstawie przypisania normatywnego, czyli zgodnie z tym, jak adresat oświadczenia sens ten rozumiał i rozumieć powinien. Za wiążące uznać trzeba w tej fazie takie rozumienie oświadczenia woli, które jest wynikiem starannych zabiegów interpretacyjnych adresata. Decydujący jest więc normatywny punkt widzenia odbiorcy oświadczenia, który z należyłą starannością dokonuje wykładni zmierzającej do odtworzenia treści myślowych osoby składającej oświadczenie woli (zob. w szczególności: uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 1995 r., III CZP 66/95, OSNC 1995, nr 12, poz. 168). Ponadto dokonując wykładni oświadczeń woli stron uwzględnić należy ogólne dyrektywy interpretacyjne, a więc: ukształtowane już reguły znaczeniowe, kontekst sytuacyjny danego komunikatu, w końcu cel, ku któremu zmierzają strony oraz zasady współżycia społecznego (zob. zamiast wielu: Z. Radwański, w: System Prawa Prywatnego, Warszawa 2002, tom 2, s. 62 i n.). Sens oświadczeń woli zawartych w formie pisemnej należy ustalać przyjmując za podstawę wykładni przede wszystkim tekst dokumentu. W procesie jego interpretacji podstawowa rola przypada językowym regułom znaczeniowym. Jednakże dokonując wykładni poszczególnych wyrażeń uwzględniać należy kontekst, w tym także związki treściowe występujące między zawartymi w tekście postanowieniami. Uwzględnieniu podlegają również okoliczności, w jakich oświadczenie woli zostało złożone, jeżeli dokument obejmuje takie informacje, a także cel oświadczenia woli wskazany w tekście lub zrekonstruowany na podstawie zawartych w nim postanowień.

W świetle powyższych zasad dokonując wykładni umowy z dnia 19 grudnia 2000 r. odwołać należy się w pierwszym rzędzie do zgodnego celu umowy, to jest celu, jaki założyły strony przystępując do jej zawarcia. Z zeznań M. T. (2) wynika, że nabywając całość roszczeń dekretowych od powodów i ich poprzedników prawnych, zainteresowana była w istocie jedynie tymi roszczeniami, które dotyczyły lokali niesprzedanych, a więc takich, co do których możliwy był zwrot lokali w naturze. Nie interesowała ją natomiast możliwość uzyskania odszkodowania pieniężnego za lokale sprzedane osobom trzecim. Tym samym M. T. (1) nie widziała żadnych przeszkód do zwrotnego przeniesienia na powodów roszczeń odszkodowawczych wynikających z art. 160 k.p.a. Podobnie z treści zeznań D. L. i Z. N. jednoznacznie wynika, że zgodnym zamiarem stron przy zawarciu umowy cesji z 19 grudnia 2000 r. było powrotne przeniesienie na powodów i ich poprzedników prawnych roszczeń odszkodowawczych z tytułu utraty lokali zbytych na rzecz osób trzecich, których podstawę stanowi art. 160 k.p.a. Taka zgodna wola strona znajduje zresztą potwierdzenie w treści umowy z dnia 19 grudnia 2000 r. Zgodnie bowiem z pkt 2 umowy M. T. (1) zbyła na rzecz D. L. (1), Z. K. (1), W. K. (1) i K. K. (1) w należnych im udziałach wynikających z postępowań spadkowych, między innymi prawa do roszczeń odszkodowawczych wynikających z art. 160 k.p.a. z tytułu przeniesienia na rzecz osób trzecich własności lokali mieszkalnych w budynku przy ul. (...) w W.. Tym samym treścią prawa zbytego przez M. T. i nabytego przez D. L., Z. K., W. K. i K. K. były między innymi wszelkie roszczenia odszkodowawcze powstałe na gruncie art. 160 k.p.a. w związku ze stwierdzeniem wydania z naruszeniem prawa decyzji dekretowej z dnia 24 lutego 1956 roku oraz następczą sprzedażą lokali w budynku objętym tą decyzją.

W świetle powyższego nie można podzielić zarzutu skarżącego dotyczącego błędnej oceny materiału dowodowego w tej sprawie. Zdaniem sądu apelacyjnego sąd okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które sąd apelacyjny z przyczyn wskazanych powyżej przyjmuje za własne i na których opiera rozstrzygnięcie tej sprawy.

Sąd okręgowy dokonał również prawidłowej subsumpcji ustalonego stanu faktycznego w świetle norm prawnych kreujących w tej sprawie obowiązek odszkodowawczy Skarbu Państwa. Trafnie wskazał, że podstawę tej odpowiedzialności stanowi art. 160 k.p.a. (zgodnie z regułą intertemporalną zawartą w art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U z 2004, nr 162, poz. 1692).

Skarżący w zakresie wykładni i stosowania prawa materialnego podnosi w apelacji dwa zarzuty – nieuwzględnienie przez sąd okręgowy zarzutu przedawnienia roszczeń odszkodowawczych powodów i tym samym naruszenie art. 160 § 6 k.p.a. w zw. z art. 16 § 1 k.p.a. i art. 127 § 3 k.p.a. oraz nieuwzględnienie przy ustaleniu poniesionej przez powodów szkody przysługującego im uprawnienia do nieruchomości zamiennej i w efekcie naruszenie art. 160 § 1 i 2 k.p.a. oraz art. 7 ust. 2 i 4 dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze(...) Odnosząc się do tych zarzutów wskazać należy, co następuje.

Niezasadny jest zarzut przedawnienia roszczeń powodów. Roszczenia odszkodowawcze powodów oceniane są w tej sprawie na gruncie art. 160 k.p.a. Oznacza to, że termin przedawnienia roszczenia wyznaczony jest na zasadach określonych w art. 160 § 6 k.p.a. (zob. w szczególności uchwała pełnego składu SN z dnia 31 marca 2011 r., III CZP 112/10). Zważyć w tym kontekście należy, że decyzja nadzorcza stwierdzająca wydanie decyzji dekretowej z naruszeniem prawa wydana została w dniu 31 sierpnia 1998 r., zaś w dniu 26 czerwca 2001 r. powodowie złożyli do organu, który wydał decyzję nadzorczą (Prezes Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast) wniosek o przyznanie odszkodowania. Złożenie tego wniosku przerwało bieg terminu przedawnienia z art. 160 § 6 k.p.a. (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.). Tym samym nie można uznać, że roszczenia odszkodowawcze z uwagi na wniesienie pozwu w tej sprawie w dniu 27 listopada 2001 r. uległy przedawnieniu.

Niezasadny jest również zarzut skarżącego odwołujący się do konstrukcji uprawnienia do nieruchomości zamiennej przewidzianej w art. 7 ust. 4 dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze(...). Słusznie zauważa skarżący, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego można odnaleźć pogląd uznający, że w wypadku nieuwzględnienia wniosku dekretowego dopiero nieprzyznanie uprawnionym prawa do gruntu zamiennego otwiera im drogę do dochodzenia odszkodowania od Skarbu Państwa na podstawie art. 160 k.p.a. (wyrok z dnia 23 września 2009 r. I CSK 96/09, wyrok z dnia 15 października 2008 r., I CSK 235/08, wyrok z dnia 13 października 2010 r., I CSK 25/10). Z powyższego skarżący wywodzi brak szkody w majątku powodów albowiem nadal przysługuje

im roszczenie o nieruchomości zamienną z art. 7 ust. 4 dekretu (...). Stanowiska tego nie można podzielić. Przede wszystkim zauważyć należy, co zostało w apelacji pominięte, że Sąd Najwyższy dokonując wykładni art. 7 ust. 4 dekretu (...) wskazuje, że pomimo istnienia możliwości przyznania przez gminę prawa użytkowania wieczystego innego gruntu (nieruchomości zamiennej) okoliczność ta, o ile grunt taki nie został przyznany albo nie toczy się postępowanie administracyjne w przedmiocie przyznania prawa do takiego gruntu, nie skutkuje pozbawieniem uprawnionego prawa do dochodzenia na drodze sądowej naprawienia szkody wyrządzonej przez wydanie decyzji niezgodnej z prawem (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2010 r., I CSK 380/09). Sąd apelacyjny akceptuje ten pogląd, w szczególności zaś przychyła się do wykładni art. 7 ust. 4 dekretu (...) zaprezentowanej przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 sierpnia 2009 r., I CSK 26/09). W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy wywiódł, że przepis art. 7 ust. 4 dekretu, odczytany łącznie z art. 7 ust. 5 dekretu, ma zastosowanie wyłącznie w sytuacji odmowy uwzględnienia wniosku z przyczyn określonych w art. 7 ust. 2 dekretu. Tym samym warunkiem zastosowania konstrukcji przewidzianej w art. 7 ust. 4 dekretu jest uprzednie wydanie przez organ administracji ostatecznej decyzji odmawiającej przyznania prawa użytkowania wieczystego z przyczyn określonych w art. 7 ust. 2 dekretu. Szczególny tryb kompensacyjny przewidziany w art. 7 ust. 4 dekretu nie znajduje natomiast zastosowania w sytuacjach, takich, jak zaistniała w rozpoznawanej sprawie, gdy wydana decyzja odmawiająca uwzględnienia wniosku dekretowego oparta została na innej przyczynie niż wynikająca z art. 7 ust. 2 dekretu, co w konsekwencji doprowadziło do ostatecznego stwierdzenia jej niezgodności z prawem właśnie z uwagi na brak podstaw do odmowy uwzględnienia wniosku przewidzianych w art. 7 ust. 2. W efekcie uznać należy, że odmowa uwzględnienia wniosku dekretowego nastąpiła w tej sprawie faktycznie z innych przyczyn, niż przewidziane w art. 7 ust. 2. Zastosowanie znajduje więc w takiej sytuacji art. 7 ust. 5 dekretu, nie zaś art. 7 ust. 4 dekretu. Akceptacja tego poglądu czyni niezasadnym zarzut skarżącego dotyczący nieuwzględnienia przez sąd okręgowy konstrukcji wynikającej z art. 7 ust. 4 dekretu (...).

Nie można natomiast częściowo odmówić racji zawartym w apelacji zarzutom odnoszącym się do rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji w przedmiocie kosztów procesu. Przede wszystkim trafnie skarżący podnosi, że współuczestnikom materialnym reprezentowanym przez wspólnego pełnomocnika procesowego przysługuje zwrot kosztów zastępstwa procesowego w wysokości odpowiadającej wynagrodzeniu jednego pełnomocnika. Uwzględnienie tej zasady skutkowało zmianą rozstrzygnięcia zawartego w punkcie trzecim wyroku sądu okręgowego i obniżeniem należnym powodom kwot z tytułu zwrotu kosztów procesu. Ponadto trafnie skarżący zarzucił sądowi okręgowemu nieprawidłowe zastosowanie art. 113 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Zgodnie z art. 113 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r., koszty sądowe nieobciążające przeciwnika strony zwolnionej od kosztów sądowych sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji nakazuje ściągnąć z roszczenia zasądzonego na rzecz strony, której czynność spowodowała ich powstanie. Łączna kwota należnych od powodów kosztów sądowych w tej sprawie to kwota 200.000 zł (opłata od pozwu – 100.000 zł, opłata od apelacji wniesionej od wyroku sądu pierwszej instancji z dnia 19 listopada 2008 r. – 100.000 zł). W rozpoznawanej sprawie każdy z powodów, zwolniony w części od kosztów sądowych, przegrał sprawę w 20 %. Stąd maksymalna łączną wysokość kosztów sądowych, które mogły być ściągnięte z zasądzonego na ich roszczenia, wynosi 20 % kosztów, czyli 40.000 zł. Przy czym mając na uwadze wysokość roszczeń dochodzonych przez każdego z powodów, dają to kwotę 35.000 zł przypadającą na D. L. (1) (7/8 z 40.000 zł) i 5.000 zł przypadającą na K. K. (1) (1/8 z 40.000 zł). W toku postępowania D. L. (1) uiścił koszty sądowe, w części nieobjętej zwolnieniem, w łącznej kwocie 14.600 zł, zaś K. K. (1) w kwocie 5.300 zł. W efekcie K. K. (1) uiścił całość należnych kosztów, w zakresie, w którym sprawę przegrał, zaś D. L. (1) nie uiścił kwoty 20.400 zł, co przy uwzględnieniu dalszej kwoty 300 zł z części opłaconej przez drugiego z powodów, skutkuje ściągnięciem z roszczenia zasądzonego na rzecz D. L. (1) kwoty 20.100 zł.

Z powyższych względów sąd apelacyjny dokonał na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmiany wyroku w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu. W pozostałym zakresie apelacja pozwanego jako bezzasadna została oddalona na podstawie art. 385 k.p.c. Zważywszy na częściowe uwzględnienie wniesionej apelacji, o kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. dokonując ich wzajemnego zniesienia pomiędzy stronami.